

фінансиста, банкіра. Наявність статусу "державного службовця" з його високими доходами, пільгами спричиняє конкуренцію за посади державного чиновника з використанням корупції, "купівлі" таких посад за великі суми, особливо у центральних та обласних органах влади.

Рівень нових знань. Нові фундаментальні і прикладні знання завжди мають великі інноваційні перспективи. Проблема полягає лише у засвоєнні цих знань і мобілізації відповідних коштів для розробки та впровадження інноваційних проєктів. Маючи потужний науковий і конструкторський потенціал, Україна закуповує нові техніко-технологічні засоби для переробки сільськогосподарської сировини та для інших видів діяльності за кордоном.

Це свідчить про те, що інноваційні зміни потребують подолання певної інертності мисленні, організації та умінні оцінити і використати свої можливості.

Література

1. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник.: 2 –ге вид. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2012. – 427 с.

МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ В УКРАЇНІ

Ткачук О.В.
Крюкова О.Ю.

Кіровоградський національний технічний університет

Сталий розвиток держави не може розглядатися у відриві від економічної та соціальної стабільності її регіонів. Успішне здійснення соціально-економічних перетворень в Україні значною мірою залежить від раціонального поєднання загальнодержавних інтересів з інтересами та особливостями регіонів, ефективним використанням їхнього природно-ресурсного, трудового, науково-технічного та виробничого потенціалів.

Регіональні диспропорції, наростання поляризації між регіонами за рівнями соціального розвитку і потужністю економічного потенціалу є найбільш небезпечними серед численних факторів, що здатні уповільнити процес сталого розвитку економіки держави. Подальше поглиблення диспропорційності в розвитку регіонів здатне перетворитися в загрозу для економічної безпеки держави та стійкого розвитку її економіки.

Різні аспекти щодо подолання регіональних диспропорцій розглядаються у роботах таких вітчизняних та зарубіжних дослідників, як Т. Базарова, Д. Богиня, С. Вігужинська, Р. Гаврилов, О. Гриньова, О. Грішнова, А. Колот, О. Левченко, Е. Лібанова, Л. Лісогор, О. Михайловська, В. Мостова, Г. Савицька, М. Семикіна, О. Ткачук, Л. Фільштейн та ін. Однак все ж залишається актуальним питання щодо створення концептуального механізму подолання регіональних диспропорцій та вирівнювання на цій основі рівнів продуктивності праці регіонів України.

Важливого значення при здійсненні аналізу розвитку регіонів України набуває визначення рівня продуктивності праці, оскільки даний показник демонструє, наскільки ефективно у регіоні використовуються усі види матеріальних та трудових ресурсів, включаючи людський та інноваційний потенціали регіону. Продуктивність праці займає чільне місце у системі індикаторів визначення регіональної та національної конкурентоспроможності. Від рівня і динаміки продуктивності праці залежать рівень і якість життя громадян, соціально-економічний розвиток регіонів, формування їх конкурентних переваг та позиція країни на світовому ринку.

У сьогоденних умовах господарювання, на шляху переходу України до розвитку за інноваційною моделлю важливого значення набуває питання щодо підвищення рівня продуктивності праці інтенсивним шляхом, який передбачає ефективніше використання наявних факторів виробництва, а саме: підвищення кваліфікації робітників, удосконалення технології та організації виробництва, підвищення якості продукції, постійний розвиток та інше. У зв'язку з цим, найбільшого значення серед факторів прямого впливу набуває аналіз інноваційного стану розвитку та рівень оплати праці у регіонах (саме даний показник впливає

загальний рівень життя населення та є найбільш мотивуючим у контексті підвищення продуктивності праці).

Диспропорції розвитку регіонів викликані багатьма чинниками, зокрема нерівномірністю науково-технічного прогресу у різних регіонах, а отже, рівнем загальної і спеціальної професійної підготовки працівників; нерівномірністю розвитку економіки; нерівністю можливостей при одержанні освіти, професійної підготовки, найманні на роботу тощо. Як правило, у розвинених регіонах є вищий рівень заробітної плати, більш розвинена інфраструктура та більше можливостей для самореалізації населення. Диспропорції у розвитку регіонів призводять до міграції населення у більш розвинені регіони та, як наслідок, – виникнення ще більших диспропорцій розвитку.

Проаналізувавши показник рівня продуктивності праці регіонів та фактори, що впливають на рівень продуктивності праці та розвиток регіону за інноваційною моделлю, автором складено концептуальну схему механізму подолання диспропорцій регіонального розвитку та підвищення продуктивності праці. В основу концепції зменшення диспропорцій регіонального розвитку та вирівнювання на цій основі рівнів продуктивності праці має увійти вдосконалення державної політики у сфері регіонального розвитку, що має базуватися на наступному:

- забезпечення ефективного використання регіонального потенціалу на основі реальної його оцінки, що дозволить нейтралізувати слабкі сторони соціально-економічного розвитку та активізувати сильні;
- розроблення та прийняття нормативних документів, які б не тільки регулювали регіональну політику, а й забезпечили її децентралізацію, а це, в свою чергу, призведе до ефективного соціально-економічного розвитку регіонів та зменшення існуючих диспропорцій;
- проведення структурної перебудови регіонів та створення умов для розміщення виробництва в економічно відсталих регіонах, що забезпечить сталий розвиток, збільшить кількість робочих місць та призведе до скорочення міграції населення;
- розроблення системи регіональних стимулів, що створить умови для більш повного використання ресурсів регіону з метою підвищення ефективності його діяльності;
- підвищення ділової та інноваційної активності, на основі взаємодії органів місцевого самоврядування, промислових підприємств і економічно активного населення, що забезпечить розвиток інфраструктури регіону, ринку товарів і цінних паперів;
- підвищення інвестиційної привабливості регіонів, що сприятиме впровадженню інноваційних технологій та методів вирішення соціально-економічних проблем регіонального розвитку;
- забезпечення соціальної консолідації з метою мінімізації соціальних наслідків реструктуризації економіки регіону;
- посилення регіональної свідомості населення, що надасть можливість реалізувати його потенціал та забезпечить участь територіальної громади в управлінні регіональним розвитком тощо.

Для створення та запровадження дієвої та ефективної інноваційної політики розвитку інноваційного потенціалу регіонів необхідним є дотримання основних принципів такого розвитку. Принципи інноваційної моделі розвитку кожного регіону поділено на три групи, в залежності від етапу: розробка, запровадження та очікуваний результат. На етапі розробки інноваційної політики варто дотримуватися таких основних принципів, як об'єктивність, легітимність, пріоритетність, прозорість, відповідність та наукова обґрунтованість. На етапі реалізації варто дотримуватися принципів цілеспрямованості, безперервності, відповідальності, довгостроковості, концентрації, співробітництва, гнучкості, інтегрованості та системності. Результатом дотримання усіх принципів на етапах запровадження та проведення, у ході інноваційної діяльності потрібно орієнтуватися на принципи зворотного зв'язку та ефекту синергії. Основною метою дотримання цих принципів є збалансований та динамічний інноваційний розвиток регіонів.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що подолання диспропорцій розвитку регіонів є основним завданням, яке лежить в основі економічної безпеки країни та покращення її соціально-економічного становища. Особливого значення для підвищення економічної безпеки та конкурентоспроможності України є подолання диспропорцій у рівнях продуктивності праці, оскільки саме даний показник є результатом соціально-економічного розвитку регіонів.

Враховуючи тенденції сучасного розвитку економік країн світу – першочергова увага приділяється інноваційному потенціалу країни та розвитку економіки за інноваційною моделлю. Лише за таких умов можна гарантувати отримання довгострокових переваг та підвищення конкурентоспроможності. Однак, розвиток країни за інноваційною моделлю можливий тільки за умови інноваційного розвитку та підвищення інноваційного потенціалу усіх регіонів, а отже, й підвищення на цій основі продуктивності праці регіонів інтенсивним шляхом. За інших умов – диспропорції розвитку регіонів збільшуватимуться. Так, регіони зі стабільним розвитком інноваційного потенціалу отримуватимуть все більші довгострокові переваги, регіони ж з низьким інноваційним потенціалом втрачатимуть свої конкурентні позиції.

МІСЦЕ ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ (РЕГІОНАЛЬНІЙ) МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Харічков С.К., д.е.н., професор
Г.В. Таран

Одеський національний політехнічний університет

Однією із складних соціально-економічних проблем, що стоять перед Україною є необхідність переведення економіки на постіндустріальний вектор розвитку для подолання технологічного відставання.

У цілому інноваційна активність видів економічної діяльності, технологічних комплексів, окремих господарюючих суб'єктів у нашій країні остається на низькому рівні. Стримування переходу України до інноваційної економіки можна об'яснити рядом причин:

- існує стійка тенденція щодо перевищення імпорту технологій над їх експортом, в основному, внаслідок високого рівня конкурентоспроможності закордонних технологій;
- тривале недофінансування вітчизняної науки і як результат - невідповідність науково-технічного потенціалу вимогам високотехнологічних виробництв;
- несприятливість вітчизняною економікою власних технологічних інновацій. Це обумовлено тим, що більшість українських підприємств обирають стратегію виживання, а не розвитку. Тобто технологічну ренту отримують закордонні розробники інноваційних товарів, виробники техніки і технологій;
- орієнтація вітчизняної економіки на експорт продукції ресурсодобувних галузей, що приводить до зменшення потенціалу переробних і обробних галузей;
- високий рівень оподаткування промислових підприємств, відмова від стимулювання інноваційно активних підприємств і видів діяльності;
- відсутність власних коштів у підприємств і нерозвиненість ринку венчурних інвестицій роблять інноваційну продукцію і технології непривабливо дорогими або незавершеними;
- існуючі інституційні структури державного і регіонального рівнів не виконують функції по підтримці і стимулюванню розвитку стратегічних напрямків економіки, особливо інноваційної спрямованості тощо.

Малі інноваційно активні підприємства (МІП) та мале інноваційне підприємництво спроможні зіграти одну з провідних ролей у вирішенні проблеми ефективного використання інноваційного потенціалу, оскільки більшість малих підприємств (МП) у своїй діяльності мають тенденцію до фрагментарного споживчого попиту, поглибленні спеціалізації і диверсифікації промислового виробництва, використанні інноваційних технологій. Розвиток малого інноваційного активного підприємництва є важливим елементом у системі заходів, спрямованих на зміцнення економічного потенціалу України, зниження соціальної напруженості і підвищення рівня життя населення. За даними статистики в загальній структурі господарських суб'єктів України МП, що мають статус юридичної особи, займали у 2010-2012 рр. відповідно 16,5-21,8% [1]. Цей показник є одним з найнижчих у світі.

Останніми роками значення МІП зросло повсюдно і в усіх сферах діяльності. Зарубіжний досвід підприємницької діяльності наочно підтверджує переваги їх в інноваційному розвитку. Так, за спостереженнями фахівців, 46 з 58 провідних винаходів США і Західної Європи ХХ